

การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา

Whole-School Approach to Enhance Executive Functions (EF) for Students in Opportunity Expansion Schools

วงเดือน จันทรเทศ¹ พิทยา แสงสว่าง² วาริรัตน์ แก้วอุไร³ และอนุชา กอนพวง⁴
Wongduen Chunthes, Phitthaya Saengsawang, Wareerat Kaewurai and
Anucha Kornpuang

Received: December 26, 2024

Revised: April 21, 2025

Accepted: May 07, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพการบริหารงานโรงเรียนพัฒนาทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 2) สร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา 3) ศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และ 4) ประเมินผลแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนขยายโอกาสที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนพัฒนาตนเอง จำนวน 375 คน ดำเนินการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR มาใช้พัฒนาผู้บริหารและครูโรงเรียนสวนป่าแม่กะสี จำนวน 2 วงรอบ ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการปฏิบัติงานโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.45) 2) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการ

¹ โรงเรียนสวนป่าแม่กะสี; Suanpa Maekasi School

²⁻⁴ มหาวิทยาลัยนเรศวร; Naresuan University

ของแนวทาง ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ส่วนที่ 3 องค์ประกอบ การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา ส่วนที่ 4 การวัด และประเมินผลทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษา ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ 3) ผลการทดลองใช้แนวการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวิจัยเชิงปฏิบัติการรอบที่ 2 สูงขึ้น กว่าวิจัยเชิงปฏิบัติการรอบที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) แนวทางการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ใน ภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ, โรงเรียนขยายโอกาส, ทักษะสมอง

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the state of the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *opportunity expansion schools*; 2) to create a guideline for the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*; 3) to study the results of implementing the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*; and 4) to evaluate a guideline for the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*. The sample consisted of 375 administrators and teachers from *Opportunity Expansion Schools* participating in the Self-Developing School Project. The research was conducted using the PAOR action research process to develop administrators and teachers at Suan Pa Mae Kasi School in two cycles. The research findings revealed that 1) the overall operational state of the school system to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools* was at a high level ($\bar{X}$ = 4.37, S.D. = 0.45); 2) a guideline for the Whole School Approach to promote the Executive Functions for

students in *Opportunity Expansion Schools* consisted of five parts: Part 1: Principles of the guidelines; Part 2: Objectives of the holistic school development guidelines; Part 3: Components of the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*; Part 4: Measurement and evaluation of the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*; and Part 5: Conditions for success; 3) results of the experiment using the guidelines for the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools* through action research showed that students at all grade levels had significantly higher Executive Functions development in the second cycle of action research compared to the first cycle, at a statistical significance level of .05; 4) guidelines for the Whole School Approach to promote the Executive Functions for students in *Opportunity Expansion Schools*, overall, was found to be highly accurate, appropriate, feasible, and extremely beneficial.

Keywords: Whole School Approach, opportunity expansion schools, executive functions

บทนำ

จากการกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคน ในมิติต่าง ๆ ซึ่งระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ, 2560) หมวด 5 มาตรา 54 และกำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) ประเด็นด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ในด้านต่าง ๆ ให้มีความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ตั้งแต่ช่วงการตั้งครรภ์/ปฐมวัย ช่วงวัยเรียน/วัยรุ่น ช่วงวัยแรงงาน และช่วงวัยผู้สูงอายุ โดยคาดหวังว่าการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 จะเปลี่ยน Mindset ของคนในองค์กรและผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการในทุกระดับ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ที่ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) แต่เนื่องจากสังคมโลกปัจจุบันมีความเจริญเติบโตและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และเทคโนโลยี โดยเฉพาะสื่อโซเชียลได้เข้ามามีอิทธิพลอย่างมากในยุคสังคมวิถีใหม่ (New Normal) เพราะเป็นยุคแห่งการสื่อสาร สังคมก้มหน้า ติดต่อสื่อสารกันแบบไร้ตัวตนผ่านอุปกรณ์สื่อสาร ผ่านโลกเสมือนจริง ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหา เป็นช่องว่างให้มิจฉาชีพแฝงตัวมาได้หลากหลายรูปแบบ ดังที่เป็นข่าวการถูกล่อลวงฉ้อโกงเป็นจำนวนมาก เกิดสถานการณ์ปัญหาเด็กและความเปราะบาง จากการศึกษาประเด็นปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาเกี่ยวกับเด็กมีจำนวนมากและหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากความเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคม ความก้าวหน้าเทคโนโลยี ทำให้พ่อแม่มีเวลาเอาใจใส่ลูกน้อยลง ส่งผลให้เด็กมีปัญหาพฤติกรรม เช่น เด็กถูกทอดทิ้ง เรว่อน การตั้งครรภ์ในวัยรุ่น เด็กติดยาเสพติด ติดเกมส์ ทารกถูกทอดทิ้ง มีปัญหา ความรุนแรง ตกเป็นเหยื่อวงจรของการกระทำผิด นอกจากนี้ยังพบเด็กที่มีปัญหาด้านพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ บริโภควัตถุนิยม รักสนุก มีความหย่อนยานทางคุณธรรม จริยธรรม ปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก (นพธดา คำชื่นวงศ์, 2563)

จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวมานั้น การปฏิรูปการจัดการศึกษา จึงเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ดังแนวคิดของการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ (Whole-school Approach) ที่เป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้ดีขึ้น ทั้งในด้านวิชาการ ทักษะชีวิต และคุณลักษณะที่ดี โดยเน้นการเรียนรู้แบบองค์รวม และรวมถึงการแก้ปัญหาจริง เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตในสังคมปัจจุบัน เป็นการเตรียมเยาวชนวันนี้ให้สามารถดำเนินชีวิตอย่างเหมาะสมรอบด้าน มีการวิเคราะห์กันว่า สังคมโลกยุคใหม่เป็นสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้ ต้องการคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะการบริหารจัดการ และการควบคุมตนเอง (Executive Function and Self-Regulation) ซึ่งจะเกิดขึ้นได้โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาการจัดการศึกษาโดยให้การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้ที่ต้องตอบสนองต่อปัญหาของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูต้องมีกระบวนการสอนที่หลากหลาย จัดการเรียนรู้ให้ทุกที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนเป็นครูโค้ช จากครูผู้สอน เป็นผู้อำนวยการจัดการเรียนรู้ วัดผลจากสภาพจริงเพื่อการพัฒนา (โครงการรุ่งอรุณ, 2554)

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส ที่ต้องการส่งเสริมครูให้สามารถพัฒนาเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการบริหารจัดการ หรือทักษะสมอง (EF) ตามแต่ละช่วงวัย เพื่อเป็นการ

เตรียมเยาวชนให้เหมาะสมกับสังคมยุคปัจจุบัน และให้ความพร้อมที่จะใช้ชีวิตในอนาคต มีความรู้พื้นฐานสำคัญ มีทักษะการคิดที่จำเป็นเหมาะสำหรับการใช้ชีวิตประจำวัน มีความรู้สึกรู้สึกคิดในการเป็นพลเมืองดี (นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล, 2565) ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะดำเนินการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เนื่องจากเป็นกระบวนการวิจัยที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับวิธีการดำเนินงานระหว่างวิจัยเพื่อให้ได้แนวทางพัฒนาโรงเรียนที่ตรงกับความต้องการจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
2. เพื่อสร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
3. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา
4. เพื่อประเมินผลแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research; PAOR) ระยะเวลาเริ่มโครงการวิจัยตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2565 สิ้นสุดวันที่ 31 มีนาคม 2567 มีขั้นตอนการดำเนินการ 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎี หลักการ องค์ประกอบจากหนังสือ ตำรา เอกสารงานวิจัย คู่มือที่เกี่ยวข้องการกับบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

2. ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์บริบท และรวบรวมข้อมูลพื้นที่เป้าหมายในการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนสวนป่าแม่กะสี อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 โดยผู้วิจัยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีเกณฑ์การคัดเลือกคือ เป็นโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา จัดการศึกษา 3 ระดับคือ ประถมศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา มีครูครบตามเกณฑ์ จ.18 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียให้ความร่วมมือด้วยความเต็มใจ และผู้วิจัยสามารถเข้าไปบริหารจัดการสถานศึกษาได้เต็มที่

3. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบ โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ไม่น้อยกว่า 0.50 วิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดย Try Out กับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 5 โรงเรียน มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) เท่ากับ 0.990 และให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์อีกครั้ง เพื่อขอความเห็นชอบก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง

4. ผู้วิจัยศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบด้วยแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ (Teachers & School Quality Program: TSQP) จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาทุกเขตทั่วประเทศ ที่มีโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดที่เข้าร่วมโครงการ TSQP วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าความต้องการจำเป็นโดยวิธี Priority Need Index แบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$)

ขั้นตอนที่ 2 สร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

1. ผู้วิจัยศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูล เพื่อยกร่างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และผลจากการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบจากแบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ ร่างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษามาพิจารณาความเหมาะสมและการใช้ภาษา

2. ผู้วิจัยสร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยจัดสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) มีเกณฑ์การคัดเลือกคือนักวิชาการศึกษาหรือผู้มีความเชี่ยวชาญด้านจิตวิทยาพัฒนาการเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะสมอง 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสต้นแบบ TSQP 2 คน และครูผู้สอนโรงเรียน

ต้นแบบ TSQP 3 คน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาส เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบตรวจสอบความเหมาะสมของร่างแนวทาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และนำข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงร่างแนวทาง เพื่อนำไปสร้างคู่มือต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาส ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ณ โรงเรียนสวนป่าแม่กะสี อำเภอมะนัง จังหวัดนครสวรรค์ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ ดังนี้

1. ระยะเตรียมการ (เริ่มตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2565-25 เมษายน 2566) ผู้วิจัยเตรียมความพร้อมโดยการจัดทำคู่มือแนวทางพัฒนา กำหนดพื้นที่ทดลองใช้, ประชุมคณะครูและกรรมการสถานศึกษา เพื่อกำหนดนโยบายและวางแผนโครงการ/กิจกรรม ที่จะต้องดำเนินการในช่วงทำการทดลองร่วมกัน, พัฒนาครูแกนนำ โดยเข้าร่วมเป็นโรงเรียนเครือข่ายโครงการ DE และพัฒนาผู้บริหารโรงเรียน โดยเข้าร่วมอบรมหลักสูตร New Science TUE LEADER ณ โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา

2. ระยะดำเนินการ (เริ่มตั้งแต่วันที่ 16 พฤษภาคม 2566-31 มีนาคม 2567) ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ตามแนวคิดของ Kert Lewin (1964) จำนวน 2 วงรอบ โดยในแต่ละวงรอบจะประกอบไปด้วย Planning (การวางแผน) Action (การปฏิบัติ) Observation (การสังเกต) Refection (การสะท้อนผล) มีวิธีดำเนินการดังนี้ 1) วิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม 2566-30 กันยายน 2566 และ 2) วิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 2 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน 2566-31 มีนาคม 2567 โดยในแต่ละวงรอบปฏิบัติการวิจัยเชิงปฏิบัติการจะประกอบไปด้วย

- 2.1 การวางแผน (Plan) นำคณะครูไปศึกษาดูงานสถานศึกษาต้นแบบ เพื่อเก็บข้อมูล และกลับมาทบทวนแผนปฏิบัติการ โครงการ/กิจกรรม และร่วมกันวิเคราะห์สภาพการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน เพื่อปรับกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของเด็ก

- 2.2 การปฏิบัติ (Act) ปรับวิถีของโรงเรียน ปรับตารางเรียน ดำเนินกิจกรรมการตามแผนที่กำหนด เพื่อส่งเสริมทักษะสมองทั้ง 9 ด้าน

- 2.3 การสังเกต (Observe) ครูสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน ผู้วิจัยสังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู และจัดกิจกรรมนิเทศแบบพี่เลี้ยง เข้านิเทศการสอนและสังเกตจากการนิเทศการสอนของครูตามปฏิทินที่วางไว้

2.4 การสะท้อนผล (Reflect) ผู้วิจัยร่วมสะท้อนผลการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็ก จัดกิจกรรม PLC ครุทุกสัปดาห์ละ 1 ครั้ง เพื่อระดมสมองตรวจสอบแผนการจัดกิจกรรม และปรับปรุงแผนให้สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาสำหรับการปฏิบัติในรอบต่อไป

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน ครูผู้สอนจำนวน 14 คน และนักเรียนโรงเรียนสวนป่าแม่กะสีจำนวน 300 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินผลการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรม แบบสัมภาษณ์ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยการเปรียบเทียบคะแนนผลการประเมิน EF ของเด็ก โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสอบถามจากผู้แทนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อประเมินผลการดำเนินงานตั้งแต่เริ่มจนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการวิจัย หาข้อสรุป จุดเด่น จุดด้อย ปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อคิดเห็นอื่นๆ กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหาร ศิษยานุศิษย์ประจำพื้นที่ และภาคีเครือข่าย แบ่งเป็น ผู้บริหาร 1 คน ศิษยานุศิษย์และกรรมการสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องรวม 5 คน ตัวแทนภาคีเครือข่าย 14 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ เก็บรวบรวมข้อมูล โดยการส่งแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการบริหารสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.47) อยู่ในระดับมาก และสภาพ

บริหารต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผล ($\bar{X} = 4.29$, S.D. = 0.51) อยู่ในระดับมาก

2. ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีส่วนประกอบสำคัญในการพัฒนา 5 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 หลักการของแนวทาง

ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของแนวทาง

ส่วนที่ 3 องค์ประกอบในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก 13 ประเด็น ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบ (Whole-school Approach: WSA) ประกอบด้วย ประเด็นที่ 1 การตั้งเป้าหมายหลัก (School Goals) ประเด็นที่ 2 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Student Support System) และประเด็นที่ 3 ระบบสารสนเทศในสถานศึกษา (Information Systems in Educational Institutions)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผล (Learning Management Process and Evaluation) ประกอบด้วย ประเด็นที่ 4 กระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning (Active Learning) ประเด็นที่ 5 กระบวนการพัฒนาปัญญาภายใน (The Process of Developing Inner Intelligence) และประเด็นที่ 6 เครื่องมือวัด EF (EF Tools)

องค์ประกอบที่ 3 การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา (Development of Teachers and Educational Personnel) ประกอบด้วย ประเด็นที่ 7 กระบวนการ PLC (PLC) ประเด็นที่ 8 มีความรู้ทางวิชาการ (Academic Knowledge) ประเด็นที่ 9 มีทักษะการทำงาน (Work Skills) ประเด็นที่ 10 มีทัศนคติที่ดี (Good Attitude) และประเด็นที่ 11 เป็นครูมืออาชีพ (Professional Teacher)

องค์ประกอบที่ 4 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ (Creating a learning network) ประกอบด้วย ประเด็นที่ 12 การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Creating an Effective Learning Network) ประเด็นที่ 13 การสร้างเครือข่ายที่ส่งเสริมทักษะสมองของเด็ก (Creating a Network that EF)

ส่วนที่ 4 การวัดและประเมินผลทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ

3. ผลการทดลองใช้แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยวิจัยเชิงปฏิบัติการ 2 วงรอบ พบว่า

3.1 นักเรียนระดับปฐมวัย มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมอง ในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละ 51.46

3.2 นักเรียนระดับชั้น ป.1 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 4.42

3.3 นักเรียนระดับชั้น ป. 2 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 41.63

3.4 นักเรียนระดับชั้น ป. 3 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 38.77

3.5 นักเรียนระดับชั้น ป. 4 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 34.51

3.6 นักเรียนระดับชั้น ป. 5 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 41.63

3.7 นักเรียนระดับชั้น ป. 6 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 26.26

3.8 นักเรียนระดับชั้น ม. 1 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 21.83

3.9 นักเรียนระดับชั้น ม. 2 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 32.84

3.10 นักเรียนระดับชั้น ม. 3 มีพัฒนาการทางด้านทักษะสมองในวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าวงรอบที่ 1 คิดเป็นร้อยละที่เพิ่มขึ้น 35.36

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ในภาพรวมมีความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.21) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.23$, S.D. = 0.20) มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = 0.21) และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.39)

อภิปรายผลการวิจัย

ในการวิจัย การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้ดำเนินการ 4 ขั้นตอน ซึ่งสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัย แยกเป็น 4 ประเด็น ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า สภาพการบริหารโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า สภาพการบริหารสูงสุด คือ ด้านการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา อยู่ในระดับมาก และสภาพการบริหารต่ำสุด คือ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดผล อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารจัดการทุกระบบที่ครอบคลุมและสามารถส่งเสริมให้เกิดทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการโรงเรียนทั้งระบบที่ดี มีกิจกรรมและกระบวนการจัดการเรียนรู้ สามารถวัดประเมินผลที่ครอบคลุมทุกด้าน ประเมินผลตามสภาพจริง มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการพัฒนาทักษะทางสมองของเด็ก เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาเด็กเป็นสำคัญ จึงส่งผลให้มีสภาพการบริหารอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Whole School Approach ที่เน้นการพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นองค์รวม โดยให้ทุกส่วนในโรงเรียนมีบทบาทในการส่งเสริมพัฒนาการด้านสมองและสุขภาพของนักเรียน ทั้งในส่วนของบริหารจัดการ และการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะสมองร่วมกัน (Leger, St., L., & Young, I. M, 2009) ซึ่งแนวคิดนี้สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถพงษ์ อินตะวงศ์ (2564) ได้สรุปไว้ว่า หลักของการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบนั้นเป็นการเปลี่ยนด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาผู้เรียน โดยการสนับสนุนจากเครือข่ายการมีส่วนร่วมต่าง ๆ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนที่เป็นเป้าหมายหลักของการพัฒนา

2. ผลการสร้างแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองของเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ประกอบด้วยส่วนสำคัญ 5 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของแนวทาง ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการในการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมความเป็นตัวเองและทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนที่ 4 การวัด และประเมินผลความเป็นตัวเองและทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ส่วนที่ 5 เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้วิจัย

ได้ทำการพัฒนาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ เพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พร้อมทั้งขอคำแนะนำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในด้าน การสร้างและพัฒนาแนวทางการพัฒนาโรงเรียนช่วยอธิบายองค์ประกอบต่าง ๆ ของการพัฒนา โรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็ก ทั้งนี้ในการตรวจสอบแนวทางนั้นจะเป็นข้อมูล เชิงประจักษ์โดยตรวจสอบแนวทางจากหลักฐานเชิงคุณภาพ และให้ผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้ตรวจสอบ เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานจริงในยุคปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการพัฒนาคู่มือ การใช้แนวทางเพื่อเป็นแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562) พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง - อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม

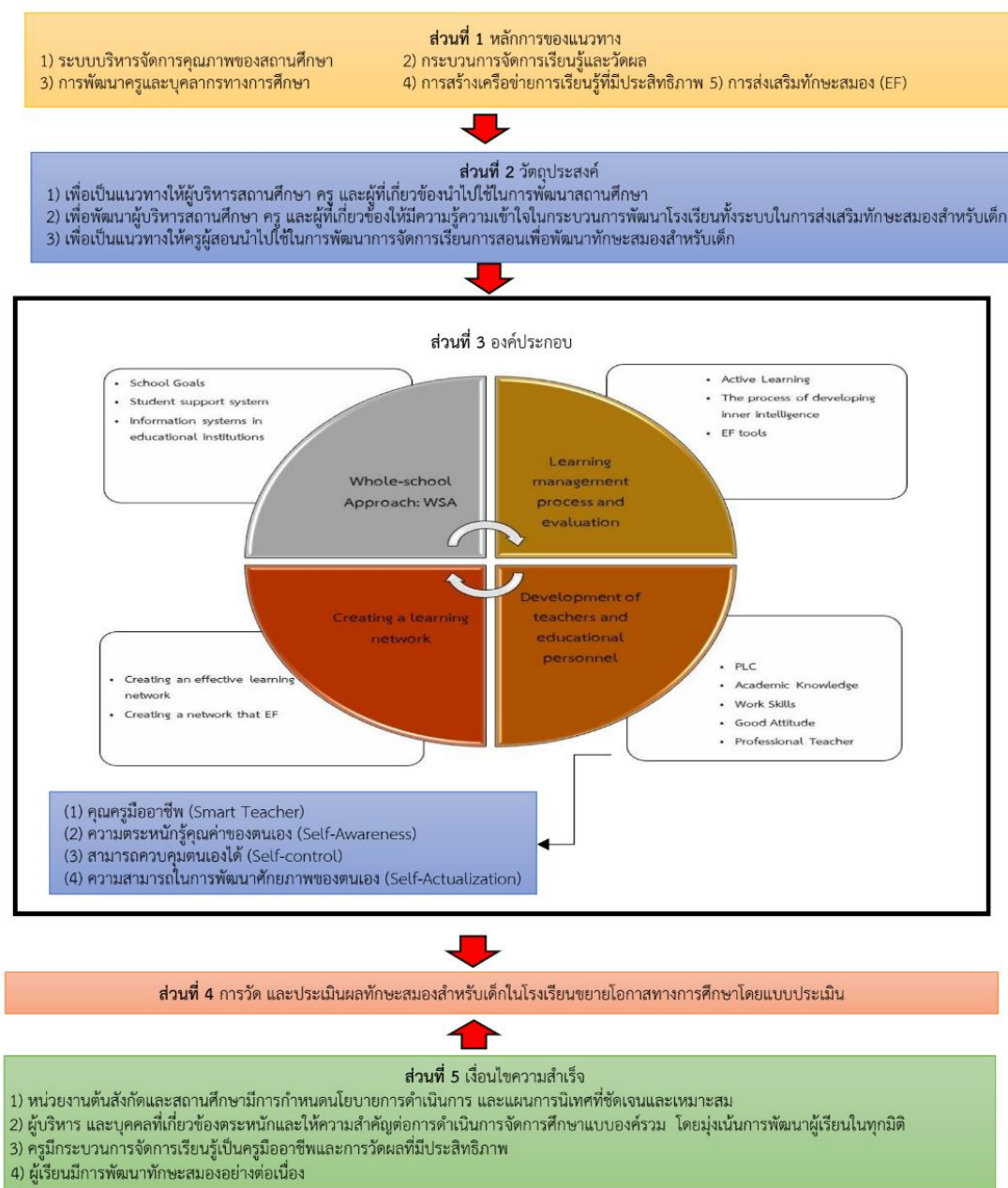
3. ผลการทดลองใช้แนวการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็ก ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปฏิบัติการ พบว่า นักเรียนทุกระดับชั้นมี พัฒนาการทางด้านทักษะสมองในการวิจัยเชิงปฏิบัติการวงรอบที่ 2 สูงขึ้นกว่าการวิจัยเชิงปฏิบัติการ วงรอบที่ 1 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานตามแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อ ส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีกระบวนการปฏิบัติอย่าง จริงจัง วัดและประเมินผลสภาพจริง ดำเนินงานตามกระบวนการอย่างถูกต้อง เหมาะสม จึงส่งผลให้ เด็กมีความเข้าใจในส่วนของแนวทางการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาทักษะสมองของเด็กสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้อง กับงานวิจัยของของขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562) พบว่า ผลการทดลองใช้รูปแบบการ เสริมสร้างทักษะสมอง - อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า พัฒนาการด้านทักษะสมอง - อีเอฟ เด็ก ปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านหลังใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .001 นอกจากนี้ครูและผู้ปกครองต่างเห็นพ้องกันว่าหลังใช้รูปแบบฯ เด็กปฐมวัยส่วนใหญ่มี พัฒนาการด้านทักษะสมอง - อีเอฟ เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของศักดิ์ชัย ใจ ชื่อตรง (2561) พบว่า การทดสอบประสิทธิผลของรูปแบบการจัดประสบการณ์ศิลปะที่ส่งเสริม ทักษะการจัดการสมอง การทดสอบประสิทธิผลผู้วิจัยนำไปทดลองใช้กับเด็กปฐมวัยอายุระหว่าง 5-6 ปี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ ประเมินและสังเกตพฤติกรรมทักษะ การจัดการสมองก่อนการจัดกิจกรรมและทุก ๆ 2 สัปดาห์ รวม 5 ครั้ง นำผลมาวิเคราะห์ความ แปรปรวนแบบวัดซ้ำพบว่ารูปแบบการจัดประสบการณ์ศิลปะสามารถพัฒนาทักษะการจัดการสมอง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของคันธรส ภาผล (2565) พบว่า การคิดเชิงบริหารสมองของเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในการใส่ใจจดจ่อ รองลงมา คือ ด้านการ

ควบคุมอารมณ์ ตามลำดับ ซึ่งหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้อธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานจริงในยุคปัจจุบัน ซึ่งแนวทางที่ได้นั้นสามารถพัฒนาเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ ที่สามารถทำให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เมื่อพิจารณาพิจารณาถึงความถูกต้อง และสอดคล้องกับนโยบายในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชาติและระดับหน่วยงานต้นสังกัด บริบทของโรงเรียนภายในองค์ประกอบแต่ละด้านนั้น พิจารณาจากความครอบคลุม องค์ประกอบการใช้ถ้อยคำ การจัดกลุ่มหรือลำดับความสำคัญของเนื้อหาในการดำเนินการ ตลอดจนความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ มีทรัพยากรที่เพียงพอในการส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัตินั้นประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ (2562) พบว่า รูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง - อีเอฟ สำหรับเด็กปฐมวัยที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมในการนำไปใช้ และมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยเรื่อง การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ได้องค์ความรู้ใหม่ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบเพื่อส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็ก
ในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรกำหนดกรอบการบริหารจัดการที่ครอบคลุม 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการโรงเรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครู และการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยให้โรงเรียนขยายโอกาสเป็นศูนย์กลางในการนำแนวทางดังกล่าวไปปรับใช้ ออกคู่มือการดำเนินงานที่พัฒนาจากผลการวิจัย และส่งเสริมการนำไปปฏิบัติในโรงเรียนต้นแบบ และสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณอย่างเหมาะสม รวมถึงการประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาเด็กอย่างยั่งยืน และสร้างกลไกการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ระหว่างโรงเรียน เช่น การประชุมวิชาการและการเยี่ยมชมโรงเรียนต้นแบบ

3. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะสมอง (Executive Function - EF) ผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้แบบโครงงาน และการจัดประสบการณ์ศิลปะ จัดการอบรมพัฒนาครูให้มีความรู้ความเข้าใจและทักษะในการพัฒนาทักษะสมองเด็กตามแนวทางที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สถานศึกษาที่นำแนวทางการพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบไปใช้ สิ่งสำคัญที่จะทำให้เกิดการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องยั่งยืน คือ การแสดงเจตจำนงอย่างชัดเจนที่จะเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ มีความมุ่งมั่น กล้าตัดสินใจและพร้อมรับสภาพปัญหาที่จะเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน การสร้างการรับรู้ ให้เกิดความเข้าใจและมีเจตจำนงร่วมกันระหว่างครู ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และ นักเรียน

2. ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ควรนำผลการวิจัยพิจารณาการกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบอันจะนำไปสู่การส่งเสริมทักษะสมองสำหรับเด็กได้อย่างต่อเนื่อง โดยการปรับเปลี่ยนด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงให้เกิดเป็นโรงเรียนวิถีใหม่ ครูมืออาชีพ และเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งเป็นตัวแปรที่จะส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาทักษะสมองสำหรับเด็ก

3. ครูผู้สอนควรสร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งระบบโดยการพัฒนานตนเองให้สามารถ ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อนำไปสู่การพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยปรับเปลี่ยนบทบาทครู และผู้เรียนให้เป็นผู้ร่วมเรียนรู้ ครูเป็นผู้อำนวยการเรียนรู้ให้นักเรียน สร้างสัมพันธ์ภาพ ในการเรียนรู้อันดีระหว่างครูและผู้เรียน โดยการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. เข้าถึงได้จาก <https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/>
- ขวัญฟ้า รังสิยานนท์ และคณะ. (2562). การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างทักษะสมอง-อีเอฟ สำหรับ เด็กปฐมวัย โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ในโรงเรียนเครือข่าย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต. (รายงานการวิจัย). สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) : มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- คันธรส ภาพล. (2563). ผลการจัดกิจกรรมนิทานหุ่นเงาที่ส่งผลต่อส่งเสริมการคิดเชิงบริหารสมอง สำหรับเด็กปฐมวัย. วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(1), 100-113.
- โครงการรุ่งอรุณ. (2554). การพัฒนาการเรียนการสอน. กรุงเทพฯ : สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย.
- นพรดา คำชื่นวงศ์. (2563). สถานการณ์ปัญหาเด็กและความเปราะบาง – เราทำอะไรและยังไม่มีอะไร?. เข้าถึงได้จาก <https://researchcafe.tsri.or.th/synthesis-of-knowledge-on-social-protections-for-children/>
- นวลจันทร์ จุฑาภักดีกุล. (2560). การพัฒนาและหาค่าเกณฑ์มาตรฐานเครื่องมือประเมินการคิดเชิงบริหารในเด็กปฐมวัย. (รายงานการวิจัย). สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข (สวรส.) : ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศักดิ์ชัย ใจซื่อตรง. (2561). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ศิลปะที่ส่งเสริมทักษะการจัดการสมอง (EF) สำหรับเด็กปฐมวัย. (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ.2561-2580. เข้าถึงได้จาก https://www.nesdc.go.th/download / document/SAC/NS_SumPlanOct2018.pdf

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา ปฏิบัติหน้าที่สำนักงานเลขาธิการสภานิติบัญญัติแห่งชาติ. (2560).

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

อรรถพงษ์ อินตะวงศ์. (2564). รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงโรงเรียนทั้งระบบ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร.

Leger, St., L., & Young, I. M. (2009). Creating the healthy school: A whole school approach to health education. *Health Education*, 109(4), 261–277.

Lewin, K. (1951). *Field. Theory and Learning* W Ind. Cratwright *Field Thory in Social Science : Selected Theortical*. New York : Harper & Row.